

СУЧАСНІ ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ В УКРАЇНІ ТА ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ ЗА УЧАСТЮ У ВИБОРАХ

Participation of modern political parties in elections of President and Verkhovna Rada of Ukraine is analysed. The classification of the parties as per the criteria of their participation in president and parliament elections is determined.

Аналізується участь сучасних політичних партій у виборах Президента та Верховної Ради України. Визначено класифікацію партій за критерієм їх участі у президентських і парламентських виборах.

Після проголошення 24 серпня Верховною Радою УРСР України незалежною державою, 25 серпня 1991 р. Президентією Верховної Ради УРСР прийняття Указу про тимчасове припинення діяльності Компартії України, а 30 серпня — про заборону КПУ в Україні змінилася політична система. Вчені сходяться на думці про два основні корені політичних партій у сучасній Україні — КПУ і УГС — УНР [7].

Останнім часом увагу політологів привертає участь партій у виборчому процесі [5]. Турбує науковців і кількісний склад партійної системи та виконання її суб'єктами своїх функцій у виборчому процесі.

Поступове збільшення кількості партій призводить до ситуації, яку голова Верховної Ради України В.Литвин охарактеризував так: «Усе це нагадує такий жаргонний вислів: гуляйте воші — завтра лазня» [1]. У зв'язку з цим першочерговим є з'ясування, що являють собою партії не за набором необхідним документів у Міністерстві юстиції, а за основним критерієм боротьби за владу — участю у президентських і парламентських виборах. Необхідно взагалі в'яснити, до яких партій можливо примінити загально-визнані критерії класифікації політичних партій: за класовою визначеністю (буржуазні, селянські, робітничі), за ставленням до суспільного прогресу (радикальні, реформістські, консервативні, реакційні, контрреволюційні), за ставленням до влади (правлячі, опозиційні), за формами і методами правління (ліберальні, демократичні, диктаторські), за принципами організації та членства (кадрові та масові), за ідеологічним спрямуванням (комуністичні,

соціалістичні, фашистські, неофашистські, ліберально-демократичні, національно-радикальні, національно-демократичні, загальнодемократичні, соціалістичного спрямування, національних меншин, анархістські та ін.), за віросповіданням (християнські, мусульманські), за ставленням до державного суверенітету, за соціально-економічними пріоритетами собою [8].

Наведена таблиця дає змогу проаналізувати участь політичних сил у трьох останніх президентських виборах

Таблиця 1

Участь політичних партій у Президентських виборах

№ з/ч	Президентські вибори		
	1999 р.	2004 р.	2010 р.
1	2	3	4
1		Всеукраїнська партія «Нова сила»	
2	Всеукраїнське політичне об'єднання «Єдина Родина»	Всеукраїнське політичне об'єднання «Єдина Родина»	
3			Всеукраїнське об'єднання «Свобода»
4		Комуністична партія робітників і селян	
5	Комуністична партія України	Комуністична партія України	Комуністична партія України
6	Конгрес Українських Націоналістів		
7		Ліберально-демократична партія України «Захищена особистість. Приватне — понад усе!»	
8			Народна партія
9		Народна партія вкладників та соціального захисту	
10	Народний Рух України		

1	2	3	4
11		Народний Рух України за Єдність	
12			Народно- демократична партія
13		Організація Україн- ських Націоналістів в Україні	
14	Партія захисників Вітчизни		
15	Партія Зелених України		
16		Партія промисловців і підприємців України	
17	Партія регіонів	Партія регіонів	Партія регіонів
18	Партія «Соціал-де- мократичний союз»		
19			Партія «Справедливість»
20	Патріотична партія України		
21			Політична партія «Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»
22		Політична партія «Громадський контроль»	
23			Політична партія «Союз Лівих Сил»
24	Прогресивна соціа- лістична партія України	Прогресивна соціалістична партія України	
25	Селянська партія України		
26	Слов'янська партія	Слов'янська партія	

Закінчення табл. 1

1	2	3	4
27	Соціалістична партія України	Соціалістична партія України	Соціалістична партія України
28	Українська соціал-демократична партія		
29			Соціал-демократична партія України (об'єднана)
30		Українська партія «Єдність»	
31			Українська Народна Партія
32	Українська республіканська партія		
33	Українська селянсько-демократична партія		
34	Християнсько-народний союз		

Усього у трьох останніх президентських виборах самостійно і складі блоків брали участь 34 партії.

У виборах 1999 р. — 17 учасників, у 2004 р. — 15 і в 2010 р. — 11. Спостерігається тенденція падіння кількості суб'єктів виборчого процесу.

11 із 17 партій учасників виборів 1999 р. у наступних компаніях участі не брали (Конгрес Українських Націоналістів, Українська соціал-демократична партія, Селянська партія України, Патріотична партія України, партія «Соціал-демократичний союз», Партія Зелених України, Партія захисників Вітчизни, Народний Рух України, три партії Виборчого блоку партій «Наш Президент — Євген Марчук» (Християнсько-народний союз, Українська селянсько-демократична партія, Українська республіканська партія).

Три партії взяли участь у двох президентських виборах (Прогресивна соціалістична партія України, Всеукраїнське політичне об'єднання «Єдина Родина», Слов'янська партія).

**Самостійна участь політичних партій
у парламентських виборах 1998 р.**

№ з/ч	Назва партії	Кількість і відсоток голосів за партію
1	Партія Зелених України	1444264 (5,43%)
2	Всеукраїнська партія трудящих	210622 (0,79%)
3	Комуністична партія України	6550353 (24,65%)
4	Народна Партія (попередні назви: Народна аграрна партія України; Аграрна партія України)	978330 (3,68%)
5	Народний Рух України	2498262 / 9,40%
6	Соціал-демократична партія України	85045 (0,32%)
7	Народно-демократична партія (НДП)	1331460 (5,01%)
8	Партія захисників Вітчизни	81808 (0,30%)
9	Партія мусульман України	52613 (0,19%)
10	Партія національно-економічного розвитку України	250476 (0,94%)
11	Партія регіонів (попередні назви: Партія регіонального відродження України «Трудова солідарність України»; Партія регіонального відродження України)	241262 (0,90%)
12	Партія «Реформи і порядок» (попередня назва: Партія «Наша Україна»)	832574 (3,13%)
13	Партія «Союз»	186249 (0,70%)
14	Всеукраїнське об'єднання «Громада»	1242235 (4,67%)
15	Прогресивна соціалістична партія України	1075118 (4,04%)
16	Республіканська Християнська партія	143496 (0,54%)
17	Соціал-демократична партія України (об'єднана)	1066113 (4,01%)
18	Українська національна Асамблея	105977 (0,39%)
19	Християнсько-демократична партія України	344826 (1,42%)
20	Партія духовного, економічного і соціального прогресу	53147 (0,20%)
21	Всеукраїнська партія жіночих ініціатив	154650 (0,58%)

У трьох президентських виборах участь взяли також лише три партії: Партія регіонів, Соцпартія і Компартія, причому в останніх виборах КПУ брала участь у складі блоку.

На останніх виборах як юридичні учасники виборчого процесу дебютували 8 з 11 політичних партій: політична партія «Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина», Народна партія, Народно-демократична партія, Всеукраїнське об'єднання «Свобода», Українська Народна Партія і в блоці «Блок лівих та лівоцентристських сил — виборчим блоком політичних партій» (Соціал-демократична партія України (об'єднана), політична партія «Союз Лівих Сил», партія «Справедливість»).

Участь у парламентських виборах згідно з чинним законодавством є монопольним правом політичних партій. Проаналізуємо участь партій у чотирьох останніх виборах, зробивши акцент на самостійній участі партій у них та у складі блоків.

1998 р. у виборах взяли участь 40 із 53 зареєстрованих партій [3].

Таблиця 3

**Участь партій в складі блоків
у парламентських виборах 1998 р.**

№ з/ч	Назва партії	Назва виборчого блоку	Кількість і відсоток голосів за блок
1	2	3	4
1	Українська республіканська партія «Собор» (попередня назва: Українська республіканська партія)	Виборчий блок партій «Національний фронт»	721966 (2,71%)
2	Конгрес Українських Націоналістів		
3	Українська консервативна республіканська партія (Виборчий блок партій «Національний фронт»)		
4	Ліберальна партія України	Виборчий блок партій «Партія праці та Ліберальна партія — РАЗОМ»	502969 (1,89%)
5	Партія труда		

1	2	3	4
6	Ліберально-демократична партія України (попередня назва: Ліберально-демократична партія «Захищена Особистість. Приватне — понад усе!»)	Виборчий блок партій «Європейський вибір України»	37118 (0,13%)
7	Українська селянська демократична партія		
8	Ліберально-демократична партія України		
9	Демократична партія України	Виборчий блок партій «Блок Демократичних партій НЕП» (народовладдя, економіка, порядок)	326489 (1,22%)
10	Партія економічного відродження		
11	Соціалістична партія України	Виборчий блок Соціалістичної партії України та Селянської партії України «За правду, за народ, за Україну!» Кількість голосів за блок:	2273788 (8,55%)
12	Селянська партія України		
13	Всеукраїнське об'єднання «Свобода» (попередня назва: Соціалнаціональна партія України)	Виборчий блок партій «Менше слів»	45155 (0,16%)
14	Всеукраїнське політичне об'єднання «Державна самостійність України»		
15	Партія «Віче» (попередня назва: Конституційно-демократична партія)	Виборчий блок партій «СЛОН — Соціально-ліберальне об'єднання»	241367 (0,90%)

Закінчення табл. 3

1	2	3	4
16	Партія «Міжрегіональний блок реформ»		
17	Партія Християнсько-Демократичний Союз (попередня назва: Християнсько-народний Союз)	Виборчий блок партій «Вперед, Україно!»	461924 (1,73%)
18	Українська Християнсько-демократична партія		
19	Слов'янська партія	Виборчий блок партій «Трудова Україна»	813326 (3,06%)
20	Українська партія Справедливості — Союз ветеранів, інвалідів, чорнобильців, афганців		

2002 р. у виборах взяли участь 67 із 127 зареєстрованих партій [3].

Цікаву оцінку причин блокування подається на сайті Демократичної партії. Наведемо її: «Не розвивався зв'язок партії з суспільством на загальнонаціональному рівні — це пов'язано зі згортанням ідеологічної, просвітницької роботи та законодавчої ініціативи. Партія не зуміла в 2000–2002 рр. нав'язати органам влади напрацьовані теоретичні концепції і доктрини. З такими передумовами перед парламентськими виборами 2002 р. 23 грудня 2001 року було створено блок «ДемПУ — Демсоюз». Спільні виборчі штаби блоку сформовані не були і практично ДемПУ участі у парламентських виборах не взяла, а структури партії «Демсоюз» працювали на проведення до парламенту кандидатів блоку «За ЄДУ» [6]. Не беремося давати оцінку цим думкам загалом (стосовно блокування варто зробити окреме дослідження), зазначимо, що така констатація засвідчує, що, розглядаючи досвід політичної партії в блокових умовах, варто виявити її роль у блоці — провідну, рівноправну, другорядну, формальну. Ролі, які відігравали 42 партії у складі блоків-суб'єктів виборчого процесу ще необхідно досліджувати.

**Самостійна участь політичних партій
у парламентських виборах 2002 р.**

№ з/ч	Назва партії	Кількість і відсоток голосів за партію
1	Партія Зелених України	338252 (1,30%)
2	Всеукраїнська партія трудящих	88842 (0,34%)
3	Всеукраїнська партія «Нова сила»	26299 (0,10%)
4	«Жінки за майбутнє» Всеукраїнське політичне об'єднання	547916 (2,11%)
5	Комуністична партія робітників і селян	106904 (0,41%)
6	Комуністична партія України	5178074 (19,98%)
7	Комуністична партія України (оновлена)	362712 (1,39%)
8	Народна партія вкладників та соціального захисту	27273 (0,10%)
9	Народно-Демократична партія патріотів України	91098 (0,35%)
10	Партія вільних демократів	299764 (1,15%)
11	Партія «Родина»	201157 (0,77%)
12	Партія «Справедливість»	21957 (0,08%)
13	Політична партія Ліберальна Україна (попередня назва: Ліберальна партія України (оновлена))	8353 (0,03%)
14	Селянська партія України	98428 (0,37%)
15	Соціал-демократична партія України	68664 (0,26%)
16	Соціал-демократична партія України (об'єднана)	1626721 (6,27%)
17	Соціалістична партія України	1780642 (6,87%)
18	Соціально-екологічна партія «Союз. Чорнобиль. Україна»	1780642 (6,87%)
19	Українська морська партія	29025 (0,1%)
20	Українська національна Асамблея	11839 (0,04%)
21	Українська політична партія «Християнський рух»	23591 (0,09%)

Таблиця 5

Участь партій у складі блоків у парламентських виборах 2002 р.

№ з/ч	Назва партії	Назва виборчого блоку	Кількість і відсоток голосів за блок
1	2	3	4
1	Народний Рух України	Виборчий блок політичних партій «Блок Віктора Ющенка «Наша Україна»	6108088 (23,57%)
2	Партія «Реформи і порядок» (попередня назва: Партія «Наша Україна»)		
3	Партія Християнсько-Демократичний Союз попередня назва: Християнсько-народний Союз)		
4	Партія «Солідарність»		
5	Республіканська Християнська партія		
6	Українська Народна Партія		
7	Політична партія «Вперед, Україно!»		
8	Ліберальна партія України		
9	Конгрес Українських Націоналістів		
10	Партія промисловців і підприємців України	Виборчий блок політичних партій «За Єдину Україну!»	3051056 (11,77%)
11	Партія регіонів		
12	Політична партія «Трудова Україна»		
13	Народно-демократична партія (НДП)		
14	Народна Партія (попередні назви: Народна аграрна партія України; Аграрна партія України)		
15	Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»	Виборчий блок політичних партій «Виборчий блок Юлії Тимошенко»	1882087 (7,26%)
16	Українська республіканська партія «Собор»		
17	Українська соціал-демократична партія		

1	2	3	4
18	Прогресивна соціалістична партія України	Виборчий блок політичних партій «Блок Наталії Вітренко»	836198 (3,22%)
19	Партія «Єдина Україна» (попередня назва: Партія Освітян України)		
20	Українська селянська демократична партія	Виборчий блок політичних партій «Команда Озимого Покоління»	525025 (2,02%)
21	Партія «Віче» (попередня назва: Конституційно-демократична партія)		
22	Ліберально-демократична партія України		
23	Єдиний Центр		
24	Молодіжна партія України		
25	Українська партія «Єдність»	Виборчий блок політичних партій «Єдність»	282491 (1,09%)
26	Політична партія «Молода Україна»		
27	Партія «Соціалістична Україна» (попередня назва — Партія «Народний вибір»)		
28	Партія «Громадська сила» Попередня назва: Партія «Соціал-демократичний Союз»		
29	Українська партія Справедливості — Союз ветеранів, інвалідів, чорнобильців, афганців		
30	Політична партія «Всеукраїнське об'єднання «Центр»	Виборчий блок політичних партій «Народний Рух України»	41730 (0,16%)
31	Народний Рух України за Єдність		
32	Патріотична партія України	Виборчий блок політичних партій «Проти всіх»	29665 (0,11%)
33	Політична партія малого і середнього бізнесу України		
34	Демократична партія України	Виборчий блок політичних партій «Демократична партія України — партія «Демократичний союз»	227393 (0,87%)
35	Партія «Демократичний Союз»		

Закінчення табл. 5

1	2	3	4
36	Партія «Русь»	Виборчий блок політичних партій «Руський блок»	190839 (0,73%)
37	Партія «Руський блок»		
38	Партія «Союз»		
39	Партія «За Права Людини»	Виборчий блок політичних партій «ЗУБР» (За Україну, Білорусію, Росію)	112259 (0,43%)
40	Партія «Світло зі Сходу»		
41	Всеукраїнська партія міжнаціонального порозуміння «Новий Світ»	Виборчий блок політичних партій Українська партія та Всеукраїнська партія міжнаціонального порозуміння «Новий Світ»	
42	Українська партія		

Під час виборів 2006 р. було 45 суб'єктів виборчого процесу: 18 блоків і 27 партій самостійно.

Таблиця 6

Самостійна участь політичних партій у парламентських виборах 2006 р.

№ з/ч	Назва партії	Кількість і відсоток голосів за партію
1	2	3
1	Партія Зелених України	137858 (0,54%)
2	Всеукраїнське об'єднання «Свобода»	91321 (0,36%)
3	Всеукраїнська партія «Нова сила»	12522 (0,04%)
4	Політична партія «Партія екологічного порятунку «ЕКО+25%»	120238 (0,47%)
5	Всеукраїнська партія Народної Довіри	29899 (0,11%)
6	Комуністична партія України	929591 (3,66%)
7	Комуністична партія України (оновлена)	68602 (0,29%)
8	Ліберальна партія України	12098 (0,04%)
9	Народний Рух України за Єдність	34723 (0,13%)

Закінчення табл. 6

1	2	3
10	Партія «Відродження»	245188 (0,96%)
11	Партія «Віче»	441912 (1,74%)
12	Партія національно-економічного розвитку України	60195 (0,23%)
13	Партія пенсіонерів України	51097 (0,20%)
14	Партія регіонів	8148745 (32,14%)
15	Партія Соціального Захисту	14649 (0,05%)
16	Політична партія «Вперед, Україно!»	6934 / 0,02%
17	Політична партія «Європейська столиця»	12027 (0,04%)
18	Політична партія «Третя Сила»	34963 (0,13%)
19	Політична партія «Трудова Україна»	24942 (0,09%)
20	Українська національна Асамблея	16397 (0,06%)
21	Політична партія України «Русь Єдина»	30917 (0,12%)
22	Селянська партія України	79160 (0,31%)
23	Соціалістична партія України	1444224 (5,69%)
24	Соціально-Християнська Партія	22953 (0,09%)
25	Українська Консервативна партія	25123 (0,09%)
26	Українська партія «Зелена планета»	96734 (0,38%)
27	Українська партія честі, боротьби з корупцією та організованою злочинністю	28818 (0,11%)

Таблиця 7

**Участь партій в складі блоків
у парламентських виборах 2006 р.**

№ з/ч	Назва партії	Назва виборчого блоку	Кількість голосів за блок
1	2	3	4
1	Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»	«Блок Юлії Тимошенко»	5652876 (22,29%)
2	Українська соціал-демократична партія		
3	Українська республіканська партія «Собор» (попередня назва: Українська республіканська партія)	Блок «Наша Україна»	3539140 (13,95%)

Продовження табл. 7

1	2	3	4
4	Конгрес Українських Націоналістів		
5	Народний Рух України		
6	Партія Християнсько-демократичний Союз (попередня назва: Християнсько-народний Союз)		
7	Політична партія «Наша Україна» (попередні назви: Народний Союз «Наша Україна», «Політична партія «Народний Союз Наша Україна»)		
8	Прогресивна соціалістична партія України	Блок Наталії Вітренко	743704 (2,93%)
9	Партія «Русь» (попередня назва: Партія «Русько-Український Союз» (Русь)	«Народна опозиція»	
10	Партія «Справедливість» (попередня назва Партія Всеукраїнського об'єднання лівих «Справедливість»)	«Народний блок Литвина»	619905 (2,44%)
11	Українська селянська демократична партія		
12	Народна Партія (попередні назви: Народна аграрна партія України; Аграрна партія України)		
13	Українська Народна Партія	Український	476155 (1,87%)
14	Політична партія «Україна Соборна»	Народний Блок	
15	Партія відродження села (попередня назва: Партія Вільних Селян і Підприємців України)	Костенка і Плюща	
16	Громадянська партія «Пора»	«Громадянський блок ПОРА-ПРП»	373478 (1,47%)
17	Партія «Реформи і порядок» (попередня назва: Партія «Наша Україна»)		
18	Політична партія «Всеукраїнське об'єднання «Центр»	«Опозиційний блок Не Так!»	257106 (1,01%)
19	Соціал-демократична партія України (об'єднана) (попередня назва: Соціал-демократична партія України)		
20	Республіканська партія України		

1	2	3	4
21	«Жінки за майбутнє» Всеукраїнське політичне об'єднання (попередня назва: Жіноча Демократична партія)		
22	Партія захисників Вітчизни	Блок Юрія Кармазіна	165881 (0,65%)
23	Всеукраїнська партія Миру і Єдності (ВПМЕ)		
24	Партія «Національно-демократичне об'єднання «Україна»		
25	Народно-демократична партія (НДП)	Блок НДП	126586 (0,49%)
26	Демократична партія України		
27	Християнсько-демократична партія України		
28	Партія «Громадська сила» (попередня назва: Партія «Соціал-демократичний Союз»)	«Блок Лазаренка»	76950 (0,30%)
29	Всеукраїнське об'єднання «Громада»		
30	Соціал-демократична партія України		
31	Слов'янська партія	Виборчий блок політичних партій «За Союз»	51569 (0,20%)
32	Партія «Соціалістична Україна» (попередня назва — Партія «Народний вибір»)		
33	Політична партія «Вітчизна»		
34	Партія «Союз»		
35	Всеукраїнська партія трудящих	«Виборчий блок «Держава — Трудовий Союз»	36396 (0,14%)
36	Політична партія «Держава»		
37	Партія «Селянський блок аграрна Україна» (попередня назва — Політична партія «Народна партія «Нова Україна»)	Селянський Блок «Аграрна Україна»	25675 / 0,11%
38	Партія «Народний блок» (попередня назва: Партія захисту пенсіонерів України)	Виборчий блок «Влада народу»	24243 (0,09%)
39	Всеукраїнська Чорнобильська народна партія «За добробут та соціальний захист народу»		

Закінчення табл. 7

1	2	3	4
40	Партія Народної Дії «Надія» (попередня назва: Політична партія «Партія Здоров'я»)	«Блок Бориса Олійника та Михайла Сироти»	21649 (0,08%)
41	Партія «Сильна Україна» (попередня назва — Трудова партія України)		
42	Українська партія «Єдність»	Виборчий блок «Євген Марчук — Єдність»	17004 (0,06%)
43	Партія Свободи		
44	Партія «Солідарність жінок України»		
45	Партія «Жінки України»	«Блок Безпартійних Сонце»	12620 (0,04%)
46	Всеукраїнське політичне об'єднання «Єдина Родина»		
47	Патріотична партія України	Блок «Патріоти України»	11503 (0,04%)
48	Українська Національна Консервативна партія		
49	Політична партія «Совість України»		

У парламентських виборах 2007 р. взяли участь 10 блоків і 10 партій. У блоки об'єдналися 32 партії. Всього 42 партії були учасниками цих виборів.

Таблиця 8

Самостійна участь політичних партій у парламентських виборах 2007 р.

№ з/ч	Назва партії	Кількість і відсоток голосів за партію
1	2	3
1	Партія Зелених України	94505 (0,40%)
2	Всеукраїнське об'єднання «Свобода» (попередня назва: Соціал-національна партія України)	178660 (0,76%)
3	Всеукраїнська партія Народної Довіри (попередня назва: Партія захисту знедоленого народу України)	5342 (0,02%)
4	Комуністична партія України	1257291 (5,39%)
5	Комуністична партія України (оновлена)	68 602 (0,29%)

Закінчення табл. 8

1	2	3
6	Прогресивна соціалістична партія України	309088 (1,32%)
7	Партія вільних демократів (попередня назва: Політична партія «Яблуко»)	50852 (0,21%)
8	Партія національно-економічного розвитку України	33489 (0,14%)
9	Партія регіонів (попередні назви: Партія регіонального відродження України «Трудова солідарність України»; Партія регіонального відродження України)	8013895 (34,37%)
10	Соціалістична партія України	668234 (2,86%)

«Беремо приклад — Блок «НУ-НС»: 9 політичних сил, які об'єдналися в один блок. Я можу чітко сказати, поклавши руку на серце, що пройшли б лише дві партії: пройшла б «Наша Україна», оскільки там лідер — Ющенко, і пройшла б Європейська партія, яку очолює Катеринчук. Інші політичні сили з рейтингом 0,1% ніколи б не пройшли до парламенту», — заявляє народний депутат від ПР М. Чечетов [4].

Таблиця 9

**Участь партій у складі блоків
у парламентських виборах 2007 р.**

№ з/ч	Назва партії	Назва виборчого блоку	Кількість голосів за блок
1	2	3	4
1	Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»	Блок Юлії Тимошенко	7162193 (30,71%)
2	Українська соціал-демократична партія		
3	Партія «Реформи і порядок» (попередня назва: Партія «Наша Україна»)		
4	Політична партія «Наша Україна» (попередні назви: Народний Союз «Наша Україна», «Політична партія «Народний Союз Наша Україна»)	Блок «Наша Україна — Народна Самооборона»	3301282 (14,15%)

Продовження табл. 9

1	2	3	4		
5	Українська республіканська партія «Собор» (попередня назва: Українська республіканська партія)				
6	Громадянська партія «Пора»				
7	Народний Рух України				
8	Партія захисників Вітчизни				
9	Партія Християнсько-Демократичний Союз (попередня назва: Християнсько-народний Союз)				
10	Політична партія «Вперед, Україно!»				
11	Українська Народна Партія				
12	Політична партія «Європейська партія України»				
13	Народна Партія (попередні назви: Народна аграрна партія України; Аграрна партія України)			Блок Литвина	924538 (3,96%)
14	Партія Сильна Україна попередня назва — Трудова партія України				
15	Всеукраїнська партія Миру і Єдності (ВІМЕ)			Блок «Всеукраїнська громада»	165881 (0,65%)
16	Народно-демократична партія (НДП)			Виборчий блок Людмили Супрун — Український регіональний актив (УРА)	80944 (0,34%)
17	Демократична партія України				
18	Республіканська Християнська партія				
19	Партія пенсіонерів України	Блок партії пенсіонерів України	34845 (0,14%)		
20	Партія «Народний блок» (попередня назва: Партія захисту пенсіонерів України)				
21	Всеукраїнська Чорнобильська народна партія «За добробут та соціальний захист народу»	Український Народний Блок	28414 (0,12%)		
22	Політична партія «Україна Соборна»				
23	Українська селянська демократична партія	Селянський Блок «Аграрна Україна»	25675 (0,11%)		

Закінчення табл. 9

1	2	3	4
24	Партія відродження села (попередня назва: Партія Вільних Селян і Підприємців України)		
25	Політична партія «Народна партія Нова Україна»		
26	Соціально-Християнська Партія	Блок «Християнський блок»	24597 (0,10%)
27	Всеукраїнська політична партія — Екологія та Соціальний захист		
28	Партія «Союз»	Виборчий блок політичних партій «КУЧМА» (Конституція — Україна — Честь — Мир — Антифашизм)	23676 (0,10%)
29	Політична партія «Всеукраїнське об'єднання «Центр»		
30	Політична партія малого і середнього бізнесу України	Блок «Всеукраїнська громада»	12327 (0,05%)
31	Політична партія «Совість України»		
32	Всеукраїнська партія миру і єдності		
33	Партія «Національно-демократичне об'єднання «Україна»		

69 партій участі у виборах до Верховної Ради України ніколи не брали. Цю групу партій варто розділити на дві підгрупи: 1) партії, які мали юридичну можливість скористатися правом участі у виборах; 2) партії, які юридично ще могли скористатися своїм правом участі у виборах.

Першу групу складають 29 партій, які не використали можливість боротьби за реалізацію влади через парламент. Спікер Володимир Литвин заявив в інтерв'ю телеканалу «Рада»: «У нас 180 партій. Партії найчастіше створюють під вибори. Я особисто знаю людей, які професійно займаються тим, що створюють партії, а потім їх продають за гроші під вибори, під ключ» [2].

Таблиця 10

№ з/ч	Назва партії	Дата реєстрації	Кількість втрачених можливостей
1	2	3	4
1	Християнсько-ліберальна партія України (попередня назва: Християнсько-ліберальний Союз)	02.08.1995	4
2	Партія Радикального Прориву	16.01.1998	4
3	Політична партія «Селянська Україна» (попередні назви: Комуністична партія трудящих, Комуністична партія (трудящих))	26.01.1999	4
4	Партія «Прагматичний вибір»	06.07.2000	3
5	Політична партія «Нова політика»	14.02.2001	3
6	Політична партія «Організація Українських Націоналістів» (ОУН) (попередня назва: Організація Українських Націоналістів в Україні (ОУНвУ))	14.02.2001	3
7	Зелена екологічна партія України «Райдуга» (попередня назва: Екологічна партія України «Захист»)	20.03.2001	
8	Всеукраїнська партія духовності і патріотизму	30.03.2001	
9	Політична партія «Партія правозахисту» (попередня назва: Партія розбудови, правозахисту недержавних організацій України — «Партія правозахисту»)	08.06.2001	
10	Політична партія «Союз анархістів України»	28.12.2002	2
11	Всеукраїнська політична партія «БРАТСТВО»	05.08.2004	2
12	Партія «Народна влада»	01.09.2004	2
13	Партія державного нейтралітету України	13.10.2004	2
14	Політична Партія «Всеукраїнський патріотичний союз»	18.01.2005	2

1	2	3	4
15	Партія «Наш Дім Україна»	16.02.2005	
16	«КМКС» «Партія угорців України»	17.02.2005	
17	Політична партія «Нова демократія» (попередні назви: Політична партія «Громадянська платформа», Політична партія «Нова демократія»)	14.03.2005	
18	Народна Екологічна Партія	25.02.2005	
19	Демократична партія угорців України	24.03.2005	
20	Політична партія «Могутня Україна»	24.03.2005	
21	Партія «Громадянська солідарність» (попередня назва: Партія патріотичних сил України)	25.03.2005	
22	Партія Труда	25.03.2005	
23	Політична партія «Справедлива Україна»	25.03.2005	
24	Політична партія «Соціал-патріотична Асамблея Слов'ян»	14.02.2006	1
25	Політична партія «Народно-трудоий союз України»	11.04.2006	1
26	Політична партія «Спільна Дія»	10.07.2006	1
27	Політична партія «Спільна Дія»	10.07.2006	1
28	Ліберально-гуманістична партія «Товариш»	15.09.2006	1
29	Політична партія «Велика Україна»	15.09.2006	1

Стосовно цієї групи резервних партій засторога М.Чечетова: «На цьому робиться бізнес: реєструють політичну партію, і зне-нацька загорається якась політична зірка на небосхилі. Своєї політичної партії у неї немає, до виборів — навіть не рік, а сім місяців, а за законодавством для участі у виборчій кампанії з моменту реєстрації партії має пройти один рік. Тоді ця зверхно-ва політична зірка купляє цю партію, очолює її, а цій партії уже років сім чи п'ять, вона законсервована. Тобто у нас дійсно політичні партії стали товаром» [4].

Таблиця 11

Політичні партії, які ще не набули права участі
у парламентських виборах

№ з/ч	Назва партії	Дата реєстрації
1	2	3
1	Аграрна партія України	14.11.2006
2	Політична партія «Євротурбота»	29.11.2006
3	Політична партія «Політичне об'єднання «Пряма дія»	13.12.2006
4	Українська республіканська партія (попередня назва: Українська республіканська партія Лук'яненка)	21.12.2006
5	Українська партія	27.12.2006
6	Політична партія «Українські соціал-демократи»	20.01.2007
7	Партія селян (попередня назва Партія «Відродження українського села»)	06.03.2007
8	Партія «Київська Русь»	13.04.2007
9	Політична партія «Демократичний фронт» (попередня назва: Політична партія «Народна трудова партія»)	26.06.2007
10	Політична партія «Права воля України»	14.01.2008
11	Політична партія «Союз Лівих Сил»	28.01.2008
12	Політична партія «Партія нового покоління України»	01.02.2008
13	Всеукраїнська козацька партія	05.05.2008
14	Політична партія «Партія Козаків України»	10.06.2008
15	Політична партія «Козацька Українська Партія»	10.06.2008
16	Політична партія «Україна Майбутнього»	18.07.2008
17	Партія «Захист місцевих інтересів народу»	06.08.2008
18	Політична партія «Пробудження»	04.09.2008
19	Політична партія «Самоврядна Українська Держава»	02.10.2008
20	Політична партія «Народна воля»	02.10.2008
21	Політична партія «Воля»	16.10.2008
22	Політична партія «Партія захисту прав людини»	02.10.2008
23	Громадянська партія України	23.10.2008
24	Політична партія «Єдина Країна»	24.10.2008
25	Політична партія Громадянський рух України	28.10.2008
26	Політична партія «Авангард»	28.10.2008
27	Прогресивно-Демократична Партія України	18.11.2008

1	2	3
28	Політична партія «Правда»	17.12.2008
29	Політична партія «Право і Справедливість»	12.01.2009
30	Політична партія «Аграрно-Промисловий Союз»	14.01.2009
31	Політична партія «Партія Народний порядок»	16.03.2009
32	Політична партія «Український Республіканський Альянс»	25.03.2009
33	Політична партія «Українська платформа»	27.03.2009
34	Політична партія «Всеукраїнська партія «Дітей війни»	13.04.2009
35	Політична партія «Діти Війни «Народна Партія України»	14.04.2009
36	Політична партія «Рідне місто»	22.04.2009
37	Політична партія «Наш Дім»	27.04.2009
38	Політична партія «Справедлива країна»	09.07.2009
39	Політична партія «Партія сильної влади»	09.07.2009
40	Політична партія «Партія місцевого самоврядування»	13.07.2009

Серед партій-учасників парламентського виборчого процесу є також кілька груп. У нині діючих партій протягом чотирьох останніх парламентських виборів була можливість використати право участі 319 раз, проте це зробили лише 206 (64, 5%), при цьому лише 76 раз (37%) самостійно і 130 (67%) — у блоках.

Таблиця 12

Політичні партії, які мали можливість взяти участь у чотирьох парламентських виборах

№ з/ч	Назва партії	Дата реєстрації	Можлива кількість участей у виборах	Фактична кількість участей	Самостійно	У блоці
1	2	3	4	5	6	7
1	Комуністична партія України	05.10.93	4	4	4	
2	Партія Зелених України	24.05.91	4	4	4	
3	Партія регіонів	06.11.97	4	4	3	1

Продовження табл. 12

1	2	3	4	5	6	7
4	Соціалістична партія України	25.11.91	4	4	3	1
5	Прогресивна соціалістична партія України	09.07.96	4	4	2	2
6	Народний Рух України	01.02.93	4	4	1	3
7	Народна Партія (попередні назви: Народна аграрна партія України; Аграрна партія України)	30.12.96	4	4	1	3
8	Народно-демократична партія (НДП)	30.05.96	4	4	1	3
9	Партія «Реформи і порядок» (попередня назва: Партія «Наша Україна»)	24.10.97	4	4	1	3
10	Партія «Союз»	11.06.97	4	4	1	3
11	Демократична партія України	28.06.91	4	4	4	
12	Українська республіканська партія «Собор»	05.11.90	4	4	4	
13	Українська селянська демократична партія	15.01.91	4	4	4	
14	Партія Християнсько-Демократичний Союз	27.03.97	4	4	4	
15	Партія національно-економічного розвитку України	25.01.96	4	3	3	
16	Українська національна Асамблея	29.09.97	4	3	3	
17	Конгрес Українських Націоналістів	26.01.93	4	3	3	
18	Всеукраїнське об'єднання «Свобода»	16.10.95	4	3	2	1
19	Всеукраїнська партія трудящих	11.06.97	4	3	2	1
20	Селянська партія України	03.03.92	4	3	2	1

1	2	3	4	5	6	7
21	Соціал-демократична партія України	04.03.93	4	3	2	1
22	Соціал-демократична партія України (об'єднана)	01.07.96	4	3	2	1
23	Ліберальна партія України	10.10.91	4	3	1	2
24	Партія «Віче»	14.05.93	4	3	1	2
25	Партія захисників Вітчизни	07.07.97	4	3	1	2
26	Республіканська Християнська партія	24.07.97	4	3	1	2
27	Всеукраїнське об'єднання «Громада»	25.03.05	4	2	1	1
28	Християнсько-демократична партія України	23.11.92	4	2	1	1
29	Ліберально-демократична партія України	17.07.92	4	2	2	
30	Партія відродження села	21.05.93	4	2	2	
31	Слов'янська партія	10.06.93	4	2	2	
32	Народно-демократична партія патріотів України	22.12.94	4	1	1	
33	Українська партія честі, боротьби з корупцією та організованою злочинністю	30.10.92	4	1	1	
34	Партія мусульман України	25.11.97	4	1	1	
35	Українська Національна Консервативна партія	30.10.92	4	1	1	
36	Партія «Жінки України»	21.03.97	4	1	1	
37	Партія «За Права Людини»	20.01.98	4	1	1	

До групи «старих» партій, які мали можливість скористатися виборами до Верховної Ради чотири рази, належать 37 партій.

З них дві 4 рази брали участь у таких виборах 14 партій, тобто завжди виконували свої статутні вимоги. Серед них дві, які завжди робили це самостійно (Комуністична партія України і Партія Зелених України), дві партії — тричі самостійно і раз у блоці (Партія регіонів і Соціалістична партія України), Прогресивна соціалістична партія України — двічі самостійно і двічі у блоках, 5 партій — самостійно виступали один раз і тричі у блоках (Народний Рух України, Народна Партія, Народно-демократична партія, Партія «Реформи і порядок», Партія «Союз»).

12 партій свої можливості використали на 75%, 5 — на 50%, 6 — на 25%.

Таблиця 13

Політичні партії, які мали можливість взяти участь у трьох парламентських виборах

№ з/ч	Назва партії	Дата реєстрації	Можлива кількість участей у виборах	Фактична кількість участей	Самостійно	У блоці
1	2	3	4	5	6	7
1	Політична партія «Вперед, Україно!»	13.05.1999	3	3	1	2
2	Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»	16.09.1999	3	3		3
3	Політична партія «Всеукраїнське об'єднання «Центр»	09.12.1999	3	3		3
4	Українська Народна Партія	31.12.1999	3	3		3
5	Українська соціал-демократична партія	11.12.1998	3	3		3
6	Всеукраїнська партія Народної Довіри	23.08.2000	3	2	2	
7	Всеукраїнська партія «Нова сила»	16.12.1999	3	2	2	
8	Партія вільних демократів	02.11.1999	3	2	2	

1	2	3	4	5	6	7
9	Комуністична партія України (оновлена)	09.11.2000	3	2	2	
10	«Жінки за майбутнє» Всеукраїнське політичне об'єднання	30.03.2001	3	2	1	1
11	Народний Рух України за Єдність	22.12.2000	3	2	1	1
12	Партія пенсіонерів України	11.11.1999	3	2	1	1
13	Партія «Справедливість»	18.05.2000	3	2	1	1
14	Політична партія «Трудова Україна»	21.06.2000	3	2	1	1
15	Всеукраїнська партія Миру і Єдності (ВПМС)	05.05.2000	3	2		2
16	Всеукраїнська Чорнобильська народна партія «За добробут та соціальний захист народу»	20.10.1998	3	2		2
17	Партія «Громадська сила»	30.03.1999	3	2		2
18	Партія «Народний блок»	19.01.1998	3	2		2
19	Партія Сильна Україна	30.08.1999	3	2		2
20	Партія «Русь»	30.09.1998	3	2		2
21	Партія «Соціалістична Україна»	23.12.2004	3	2		2
22	Патріотична партія України	31.12.1998	3	2		2
23	Українська партія «Єдність»	04.02.2000	3	2		2
24	Політична партія малого і середнього бізнесу України	04.01.1999	3	2		2
25	Народна партія вкладників та соціального захисту	01.02.2000	3	1	1	

Продовження табл. 13

1	2	3	4	5	6	7
26	Комуністична партія робітників і селян	30.03.2001	3	1	1	
27	Партія «Родина»	13.12.1999 8 серпня 2009 р. Міністерство юстиції України визнало таким, що втратило чинність, свідоцтво про реєстрацію партії «Родина»	3	1	1	
28	Партія Соціального Захисту	04.05.2000	3	1	1	
29	Соціально-екологічна партія «Союз. Чорнобиль. Україна»	11.12.2002	3	1	1	
30	Українська морська партія	07.07.2004	3	1	1	
31	Українська політична партія «Християнський рух»	04.02.2000	3	1	1	
32	Політична партія Ліберальна Україна	20.05.1999	3	1	1	
33	Всеукраїнське політичне об'єднання «Єдина Родина»	30.04.1999	3	1		1
34	Єдиний Центр	24.09.1999	3	1		1
35	Партія «Демократичний Союз»	11.06.1999	3	1		1
36	Партія «Єдина Україна»	26.10.1998	3	1		1

Закінчення табл. 13

1	2	3	4	5	6	7
37	Партія промисловців і підприємців України	20.04.2000	3	1		1
38	Партія «Солідарність жінок України»	23.12.1999	3	1		1
39	Партія «Солідарність»	22.03.2001	3	1		1
40	Партія «Руський блок»	30.03.2001	3	1		1
41	Молодіжна партія України	03.09.1999	3	1		1
42	Політична партія «Вітчизна»	01.08.2001	3	1		1
43	Політична партія «Молода Україна»	09.07.1999	3	1		1
44	Політична партія «Держава»	11.01.1999	3	1		1

44 партії мали можливість тричі взяти участь у парламентських виборах. З них 100-відсотково скористалися цим правом лише 5 партій, при чому лише політична партія «Вперед, Україно!» виступала 1 раз самостійно і 2 — у блоці, всі ж інші — у блоці.

19 партій на 66% скористалися правом участі у виборих. Четверо з них два рази виступали самостійно (Всеукраїнська партія Народної Довіри, Всеукраїнська партія «Нова сила», Партія вільних демократів, Комуністична партія України (оновлена)), 5 — по одному разу самостійно і по разу у блоці, 10 — лише у блоках.

20 партій — на 33%, з них 8 — самостійно, 12 — у блоках.

Таблиця 14

Політичні партії, які мали можливість взяти участь у двох парламентських виборах

№ з/ч	Назва партії	Дата реєстрації	Кількість можливих виборів	Кількість участі у виборах	Самостійно	У складі блоку
1	2	3	4	5	6	7
1	Соціально-Християнська Партія	07.07.2004	2	2	1	1

Закінчення табл. 14

1	2	3	4	5	6	7
2	Політична партія «Україна Соборна»	30.01.2005	2	2		2
3	Громадянська партія «Пора»	23.03.2005	2	2		2
4	Політична партія «Наша Україна»	22.03.2005	2	2		2
5	Партія «Національно-демократичне об'єднання «Україна»	18.03.2005	2	2		2
6	Партія «Відродження»	15.06.2004	2	1	1	
7	Політична партія «Партія екологічного порятунку «ЕКО+25%»	29.11.2001	2	1	1	
8	Політична партія «Третя Сила»	28.01.2005	2	1	1	
9	Українська Консервативна партія	25.03.2005	2	1	1	
10	Українська партія «Зелена планета»	24.03.2005	2	1	1	
11	Політична партія «Європейська столиця»	14.03.2005	2	1	1	
12	Політична партія України «Русь Єдина»	05.06.2003	2	1	1	
13	Партія Народної Дії «Надія»	18.03.2005	2	1		1
14	Партія Свободи	29.12.2004	2	1		1
15	Партія «Селянський блок аграрна Україна»	20.07.2005	2	1		1
16	Політична партія «Совість України»	25.03.2005	2	1		1
17	Республіканська партія України	11.03.2005	2	1		1
18	Всеукраїнська Чорнобильська Народна Партія «За добробут та соціальний захист народу»	07.11.2003	2	1		1
19	Всеукраїнська політична партія — Екологія та соціальний захист	1.11.2003	2	1		1

19 партій мали змогу брати участь у виборах 2006 і 2007 рр., з них лише 5 були їх учасниками двічі (Соціально-Християнська Партія, яка перебуває у стані ліквідації згідно з рішенням V позачергового з'їзду Партії від 24 травня 2008 р., один раз самостійно і один раз у блоці, чотири партії — двічі у складі блоків). 14 партій скористалися цим правом на 50%.

Політична партія «Європейська партія України» мала можливість один раз брати участь у виборах, у яких вона і взяла, долучившись до блоку.

Підсумовуючи, зазначимо, що використання критерію участі партій у президентських і парламентських виборах дає змогу здійснити наступну їх класифікацію:

- 1) партії, які 100-відсотково в своєму історичному розвитку використовують можливості участі у всіх виборах;
- 2) партії, які скористалися цим правом від 25 до 75%;
- 3) партії, які не брали участі у виборах;
- 4) партії, які з політологічної точки зору умовно назвемо «історичні», тобто ті, які закінчили своє юридичне існування.

Більш детальне дослідження кожної з названих груп має практичне значення для вдосконалення сучасної партійної системи.

1. Литвин запропонував перереєструвати партії. 22 травня 2010 р. // <http://ukranews.com/uk/news/ukraine/2010/05/22/19174>

2. Литвин запропонував перереєструвати партії. 22 травня 2010 р. // <http://ukranews.com/uk/news/ukraine/2010/05/22/19174>

3. Політичні партії в Україні. Інформаційно-довідкове видання. — К., 2005.

4. ПР: В Украине существует рынок политических партий 26.05.2010 // <http://ubr.ua/ukraine-and-world/power/pr-v-ukraine-sushestvuet-rynok-politicheskikh-partii-47195>

5. Романюк А., Шведа Ю. Партії та електоральна політика. — Львів, 2005; Кучерук М.С. Участь Народного Руху України у парламентських виборах 2002 року // http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/iiv/2009_16/129-133.pdf

6. Становлення та розвиток Демократичної партії України // <http://webcache.googleusercontent.com/custom?q>

7. Українські ліві: між ленінізмом і соціал-демократією / За редакцією О.Гораня, О.Майбороди. — К., 2000. — С. 52.

8. Шведа Ю.Р. Теорія політичних партій і партійних систем. — Львів, 2002.